РОМАНЮК О.С.,
викладач, кафедра перекладу та
мовознавства,
Міжнародний гуманітарний
університет,
м. Одеса

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ГРУПИ ВПРАВ З ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВИХ НАВИЧОК ВЖИВАННЯ ДОСЛІДЖУВАНИХ ЛІНГВІСТИЧНИХ ЯВИЩ, ВИБРАНИХ ІЗ АВТЕНТИЧНИХ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ

У статті представлена загальна характеристика вправ з формування мовленнєвих навичок вживання лінгвістичних явищ на прикладах мовлення героїв аутентичних художніх творів. Дана група вправ забезпечить досягнення одного із структурних компонентів змісту навчання англомовного розмовного мовлення - мовленнєвих навичок.

Ключові слова: *дидактичні та методичні принципи, мовленнєві навички, англомовне розмовне мовлення, компонент змісту навчання, система вправ.*

В статье представлена общая характеристика упражнений по формированию речевых навыков употребления лингвистических явлений на примерах речи героев художественных произведений. Данная группа упражнений обеспечит достижение одного из структурных компонентов содержания обучения англоязычного разговорной речи - речевых навыков.

Ключевые слова: *дидактические и методические принципы, речевые навыки, англоязычная разговорная речь, компонент содержания обучения, система упражнений.*

The article presents the general characteristics of the exercises on the formation of the speech skills of the usage the studied linguistic phenomena based on the heroes' speech examples from the authentic works of art. This group of exercises will ensure the achievement of one

УДК: 378.147+811.111+81-25 **© Романюк О.С., 2014**

of the structural components of the teaching English colloquial speech content - speech skills.

Key words: *didactic and methodological principles, speech skills, English colloquial speech, component of the learning content, the system of exercises.*

Актуальність дослідження. Основою методики навчання іноземних мов є структура змісту складових її компонентів. Для того, щоб забезпечити передбачуване нами мовлення природними філологічними проявами, а також націлити наше навчання на ту тематику неформальних бесід, яка типова для англомовних громадян, ми визначили структурні компоненти змісту навчання англомовного розмовного мовлення, а саме: *мовні знання*, тобто лексичні та граматичні; *мовленнєві навички*, тобто автоматизоване вживання досліджуваних мовних явищ у спрощених (навчальних) мовленнєвих умовах; *мовленнєві вміння*, тобто вживання досліджуваних мовних явищ в умовах реально - мовної комунікації, а також встановили лінгвозмістові джерела наповнення англомовного розмовного мовлення, якими, в нашому випадку, були автентичні художні твори. [5, с.79; 6, с.36 - 37].

Новизна. Взявши за основу розроблену структуру змісту навчання англомовного розмовного мовлення засобами автентичних художніх творів, ми створили експериментальну методику, в якій були представлені вправи з досягнення кожного з встановлених компонентів змісту навчання. Так, система вправ з навчання англомовного розмовного мовлення на прикладах мовлення героїв аутентичних художніх творів складалася з чотирьох груп: *перша група* - вправи з набуття знань лінгвістичного матеріалу з автентичних художніх творів; *друга група* - вправи з формування навичок його вживання на прикладах мовлення героїв художніх творів; *третя група* - вправи на розвиток вмінь англомовного розмовного спілкування в рамках певної тематики; *четверта група* - вправи з розвитку вмінь англомовного спонтанного емоційно - забарвленого неофіційного спілкування.

Зв'язок авторського дослідження з важливими науковими та практичними завданнями. Дана система вправ з навчання англомовного розмовного мовлення ґрунтується на системно - комунікативному методі навчання іноземних мов Р.Ю. Мартинової [2].

Основними дидактичними принципами даної системи вправ є: 1) відповідність досліджуваного матеріалу реальним психофізіологічним і навчальним можливостям більшості студентів засвоїти його за одиницю навчального часу; 2) наростаюча мотивація навчальних дій, обумовлена вдосконаленням реально-мовленнєвих можливостей студентів; 3) обов'язкове засвоєння на занятті пред'явленого матеріалу шляхом його багаторазового і різноаспектного вживання в поєднанні з раніше вивченим; 4) створення однакових умов участі у всіх видах навчальної діяльності на заняттях для всіх тих, кого навчають; 5) системна повторюваність всього попереднього матеріалу при вивченні подальшого, що забезпечує недопущення прогалин у знаннях учнів, накопичення лінгвістичної інформації та підвищення рівня іншомовних мовленнєвих умінь.

Основними методичними принципами даної системи вправ є: 1) взаємопов'язане і взаємозалежне навчання видів мовленнєвої діяльності; 2) набуття знань мовного матеріалу шляхом багаторазового повторення досліджуваних мовних одиниць, як в їх ізольованому вигляді, так і в реченнях, вибраних з автентичних джерел; 3) формування навичок вживання досліджуваного мовного матеріалу шляхом його багаторазового читання, вимови та письма в реченнях різних типів, які складають за зразком, і в його швидкому та безпомилковому прямому та зворотному перекладі; 4) розвиток лінгвістичних умінь вживання досліджуваного мовного матеріалу в різнотематичних мікродіалогах; 5) розвиток передмовленнєвих умінь діалогічного мовлення шляхом драматизації діалогів, представлених у вправах: а) без будь-яких змін; б) із змінами особи або деяких фіксованих обставин; 6) розвиток реально-мовленнєвих умінь розмовно-діалогічного мовлення шляхом драматизації власних варіантів розмовного мовлення, обумовлених: а) мовними ситуаціями; б) будь-якими обставинами; в) раптово виникаючими емоційними станами людини.

Реалізація названих принципів обумовлює методику виконання навчальних дій у вищепредставленій системі вправ.

Виклад основного матеріалу. Враховуючи всі вищеназвані принципи реалізації експериментальної методики навчання англомовного розмовного мовлення засобами автентичних художніх творів, розглянемо групу вправ з формування мовленнєвих навичок вживання досліджуваних лінгвістичних явищ, вибраних із автентичних художніх творів.

Вправа 1.

Мета: познайомити студентів зі зразками автентичного англомовного розмовного мовлення, в яких вживаються досліджувані мовні явища.

Завдання: ознайомтесь з уривком з художнього твору «Can you keep a secret?» автора Sophie Kinsella [7, с. 342-344] та виберіть з нього речення, в яких герої вживають у мовленні досліджувані лінгвістичні одиниці. Прочитайте ці речення.

Наприклад:

'*It's really strange.* But it almost feels as though we're seeing each other properly for the first time in years.'

'Just the three of us, we thought. *It might be fun!* '

'No! I'd like to!' I say quickly. *'I really would. But ... but what about' …. I can't even bring myself to* say Kerry's name.

Вправа 2.

Мета: перевірити розуміння змісту прочитаних речень.

Завдання: зробіть письмовий переклад на рідну мову речень, вибраних вами з уривку художнього твору «Can you keep a secret?» автора Sophie Kinsella [7, с. 342-344].

Наприклад:

«Дійсно дивно. Але таке відчуття, ніби ми бачимо один одного по-справжньому перший раз за багато років».

«Тільки ми втрьох, ми подумали. *Це може бути весело!»*

«Ні! Я хотіла би!» Я говорю швидко. **«***Я дійсно хотіла би. Але ... але як щодо»....* *Я навіть не можу змусити себе* вимовити ім'я Керрі.

Вправа 3.

Мета: навчити вживати фрази розмовного мовлення на основі написаних висловлювань і відповідей на питання до них.

Завдання: прочитайте речення і дайте відповідь на питання до них, вживаючи досліджувані фрази розмовного мовлення.

1. - *It's really strange* to meet you here.
   - Why are you surprised?

2. - And actually, um... it *kind of*...it was *a little bit*, um... shocking, you know?
   - What do you think about his careless action?

3. - *It might be fun to pull his leg* (to play a trick on him) cause he's so naive!
   - What are you going to do with

him?

Наприклад:

1. - *It's really strange* to meet you here.
   - Why are you surprised?
   - I'm surprised because *it's really strange* to meet you here.

Вправа 4.

Мета: навчити вживати фрази англійського розмовного мовлення на основі прослуханих висловлювань і відповідей на питання до них.

Завдання: прослухайте речення та дайте усні відповіді на них, вживаючи досліджувані фрази англійського розмовного мовлення.

Наприклад:

1) Would you like to go to the cinema after the lectures?

- Yes, *I'd like to! / I really would.../ Good idea!*

2) Have you heard that over new teacher is in the hospital?

- *I can't believe this… / Oh, God, I think I'm going to cry.*

3) Why are you always late for the first lecture?

- *The fact of the matter.../ You know... / What I'm trying to say...* I really live far from the university and it takes me two hours to get there.

Вправа 5.

Мета: перевірити можливість рецептивного вживання фраз розмовного мовлення з досліджуваними лінгвістичними явищами.

Завдання: прочитайте уривок з художнього твору «Can you keep a secret?» автора Sophie Kinsella [7, с. 342-344] і дайте відповідь на запитання до нього.

What did the parents offer to Emma? Did Emma accept the parents' offer?

Why did Kerry decide to visit Hong Kong?

What was Emma's father trying to say during their talk?

Why was Emma's mother angry at Emma's father?

Was Emma happy hearing her Dad's words? What was her reaction?

Вправа 6.

Мета: перевірити можливість репродуктивного вживання фраз розмовного мовлення з досліджуваними лінгвістичними явищами.

Завдання: прочитайте речення, замінюючи дані в дужках вирази рідною мовою на їх англійські еквіваленти.

Наприклад:

He asked them for a $5,000 loan, and (не можу повірити в це) but they said "YES".

(Те, що я намагаюсь сказати) I firmly believe that we are responsible for what happens to us in our lives.

We're thinking of taking a trip to the mountains, but (ти не повинна робити це, звичайно, якщо в тебе є інші плани).

Вправа 7.

Мета: розвинути вміння диференціації ділового та розмовного мовлення.

Завдання: прочитайте речення, замінюючи в них виділені курсивом висловлювання ділового мовлення на відповідні висловлювання розмовного мовлення.

It is not important that he has suggested several different ways of dealing with the problem because he was late.

You are not obliged to prepare a quarterly report for the next council.

I want to reconfirm a reservation.

Наприклад:

ділове мовлення	розмовне мовлення
It is not important that he has suggested several different ways of dealing with the problem because he was late.	*Doesn't matter* he's suggested some ways of solving the problem because he's late.

Вправа 8.

Мета: розвинути вміння диференціації розмовного та ділового мовлення.

Задание: прочитайте речення, замінюючи в них висловлювання розмовного мовлення на висловлювання ділового мовлення.

I can't even bring myself to say Kerry's name.

I really would.

It almost feels as though we're seeing each other properly for the first time in years.

Наприклад:

розмовне мовлення	ділове мовлення
I can't even bring myself to say Kerry's name.	I'm not able even to make me pronounce Mrs. Adam's name.

Вправи 7 та 8 виконуються не тільки з навчально-методичною метою, але і з явно вираженим наміром розвинути у студентів вміння тактовно-мовленнєвої поведінки. Виховані молоді люди повинні знати правила мовленнєвого етикету, на підставі яких розуміти в яких випадках зі співрозмовником можна, наприклад: 1) привітатися "Hello! ", а коли "Hi! / Howdy!" 2) попрощатися "Goodbye! / See you later!", а коли "See you! / So long! / See you anon!"; 3) почати розмову "How are you doing? / How is it going? / How are you getting on?", а коли "How are you? / What's up? / How wags the world? / How's tricks?".

Ми розуміємо, що наведені приклади вправ 7 та 8 не можуть привести до розвитку культури мовленнєвої поведінки, а можуть лише продемонструвати методичний шлях досягнення цієї мети. Практично ж оволодіти різними стилями спілкування можливо при постійній практиці над іншомовним мовленнєвим матеріалом. Тому рекомендуємо виконувати вправи аналізованого типу при роботі над кожною розмовною темою.

Вправа 9.

Мета: розвинути вміння продукування речень в розмовному стилі мовлення по мовленнєвим зразкам.

Завдання: прочитайте висловлення, типові для розмовного мовлення та введіть кожне з них в речення: «*but ... but what about…", "I can't even bring myself to…", "doesn't matter", "Oh, just tell…".*

Наприклад:

But ... but what about Ann. It's not in her nature to lie.

I can't even bring myself to say it but I'm going to make you eat your words.

It doesn't matter what you wear, as long as you look neat and tidy.

Вправа 10.

Мета: проконтролювати сформованість мовленнєвих навичок вживання досліджуваних мовних явищ.

Завдання: 1) відкрийте зошит і розділіть сторінку в ньому на дві колонки: у лівій частині запишіть на англійській мові слова і висловлення з мовлення героїв художнього твору, типові для розмовного жанру, а в правій - їх переклад на рідну мову; 2) закрийте праву частину сторінки і перекладіть записані висловлення на рідну мову за 50 секунд; 3) закрийте ліву частину сторінки і переведіть ці ж висловлення за 50 секунд на англійську мову; 4) напишіть диктант-переклад цих висловлювань (викладач диктує кожне висловлювання рідною мовою, а студенти записують англійською).

Вправа 11.

Мета: проаналізувати результати сформованості мовних навичок вживання досліджуваних мовних явищ розмовного мовлення.

Завдання: 1) перегляньте диктанти, зверніть увагу на підкреслені вислови і спробуйте самостійно виправити допущені помилки; 2) обміняйтеся один з одним роботами, перевірте правильність виправлених помилок і порахуйте кількість, які залишилися в них. При цьому орфографічні помилки вважайте як 0,5 помилки, неправильно вжите висловлення в лексико-граматичному аспекті як одну помилку, взагалі неперекладену фразу або перекладену неправильно так само як одну помилку.

Якщо кількість помилок в даному контрольному перекладі складає не більше 20% від усього продиктованого матеріалу, то перехід до розвитку вмінь англомовного усного спілкування в межах визначеної тематики цілком правомірний.

В даному випадку ми збільшили відсоток засвоєного матеріалу, що дозволяє перейти до наступного етапу навчання, у зв'язку з тим, що досліджувані мовні явища розмовного жанру, представлені в мовленні героїв художніх творів набрали достатню кількість повторень для переходу досліджуваної мовної інформації з короткочасної пам'яті в довготривалу. Наш висновок ґрунтується на результатах дослідження Р.Ю. Мартинової, яка обґрунтувала кількість і характер необхідних повторень досліджуваного матеріалу для його перекладу з оперативної пам'яті в довготривалу [2].

Висновок. Таким чином, запропонована група вправ з формування мовленнєвих навичок вживання досліджуваних лінгвістичних явищ, вибраних із автентичних художніх творів забезпечить досягнення такого структурного компонента змісту навчання англомовного розмовного мовлення як мовленнєві навички, тобто автоматизованого вживання досліджуваних мовних явищ у спрощених (навчальних) мовленнєвих умовах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. *Мартинова Р. Ю. Цілісна загальнодидактична модель змісту навчання іноземних мов / Р.Ю. Мартинова. – К.: Вища шк., 2004. – 454 с.*
2. *Мартинова Р.Ю. Системно-комунікативний спосіб навчання іноземних мов // Укр. патент – №48831-А, 2002.*
3. *Подласый И.П. Сущность процесса обучения // Педагогика: Новый курс: Учеб. для студ. высших учебных заведений: В 2 кн. – М., 2002. – Кн. 1: Общие основы. Процесс обучения. – С. 292 – 301.*
4. *Принципы обучения // Педагогика: Учеб. пособие для студ. пед. вузов и пед. колледжей / Под. ред. П.И. Пидкасистого. – М., 2002. – С. 193 – 208.*
5. *Романюк А.С. Лингвистические знания как первый структурный компонент содержания обучения англоязычной разговорной речи / А.С. Романюк // Міжнародна науково-практична конференція «Педагогіка та психологія: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень». – Київ: ГО «Київська наукова організація педагогіки та психології», 2013. – С. 36 – 39.*
6. *Романюк А.С. Рецептивные и репродуктивные речевые навыки как структурный компонент содержания обучения англоязычной разговорной речи / А.С. Романюк // Научная дискуссия: вопросы педагогики и психологии. № 7 (16): сборник статей по материалам XVI международной заочной научно-практической конференции. – Москва, Изд. «Международный центр науки и образования», 2013. – С. 79 – 85.*
7. *Kinsella, Sophie. Can you keep a secret? [Text] / Sophie Kinsella. – Dell, 2005. – 416 p. – ISBN 0440241901.*